

Priloga: Rzd-01-21-00044-01

Datum: 15.12.2021

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00060**

Ime enote: **Slovenski znakovni jezik**

Sinonimi imena enote:

Jezik gluhih v Sloveniji

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **ustno izročilo in ljudsko slovstvo**

Podzvrsti:

znakovni jezik

Tipološka gesla:

znakovni jezik, znakovno sporazumevanje, jezik gluhih

Kratek opis:

Slovenski znakovni jezik je poseben vizualno znakovni sistem uporabe rok, mimike obraza, oči, ustnic in gibanja telesa, ki ga uporabljajo osebe z okvaro sluha v Sloveniji za medsebojno komuniciranje, s tolmači tudi za komuniciranje s slišječimi.

Opis:

Slovenski znakovni jezik je način sporazumevanja gluhih in naglušnih oseb na območju Republike Slovenije. Vizualno-znakovni sistem temelji na kretnjah rok, mimiki obraza, oči in ustnic ter gibanju telesa. Lahko se ga uporablja skupaj s prstno abecedo. Vsaka država in včasih pokrajine imajo svoj znakovni jezik, saj se, podobno kot pri govornem jeziku, znotraj znakovnega jezika oblikujejo narečja in različne socialne zvrsti jezika. Slovenski znakovni jezik ima svojo strukturo, ki ni enaka slovenskemu govornemu jeziku, zato slovenščine ne moremo dobesedno prevajati v kretnje. Kot jezik sporazumevanja ga uporablja okrog 1200 gluhih in naglušnih oseb.

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika od leta 2002 gluhim osebam zagotavlja pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika v postopkih, povezanih z državnimi in lokalnimi organi, komuniciranje v vseh življenjskih situacijah, informiranje v njim prilagojenih tehnikah in pravico do tolmača. Od leta 2014 je 14. november dan slovenskega znakovnega jezika.

Osebe z okvaro sluha se učijo znakovnega jezika v družini in v njim prilagojenih vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana je osrednja slovenska državna ustanova (podobni ustanovi sta v Portorožu in Mariboru) za obravnavo gluhih in naglušnih otrok in mladostnikov ter otrok, mladostnikov in odraslih oseb z govorno-jezikovno motnjo. Od leta 1990 izvajajo tečaje slovenskega znakovnega jezika za starše gluhih otrok, učitelje, vzgojitelje, študente, mladostnike in vse, ki se ga želijo učiti. Ker se vse več slušno prizadetih otrok vključuje v redne vrtce in šole, imajo tečaje tudi za pedagoge in surdopedagoge.

Pri zagotavljanju tolmačenja gluhim in gluhoslepim osebam v slovenski jezik in slišječim osebam v slovenski znakovni jezik ima pomembno vlogo Združenje

tolmačev za slovenski znakovni jezik, ki je izdalo slovar tega jezika in skrbi za strokovno usposobljenost tolmačev znakovnega jezika. Skrbijo še za izobraževanje slišočih oseb, ki pri svojem delu prihajajo v stik z gluhih, in za druge, ki se želijo naučiti znakovnega jezika.

S pomočjo tolmačev, ki govorjeni jezik pretvarjajo v kretnje in obratno, osebe z okvaro sluha komunicirajo tudi s širšo okolico in pridobivajo informacije v njim prilagojeni tehniki. Od leta 1980 za medijsko podporo znakovnemu jeziku skrbi televizija s posredovanjem informacij v znakovnem jeziku (in podnapisi). Od leta 2007 spletna televizija (www.gluhi.si) ponuja vse informacije v znakovnem jeziku, z zvokom in s podnapisi.

Za razvoj slovenskega znakovnega jezika in standardiziranje kretenj za posamezne besede skrbi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije. V sodelovanju z jezikoslovci, s pisci slovarjev in sodelavci pri razvoju besedišč znotraj Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika izdaja učbenike in druge publikacije v znakovnem jeziku, strokovno literaturo na temo gluhot in naglušnosti ter znakovnega jezika in skrbi za razvoj ustrezne programske opreme.

Sistematičen razvoj slovenskega znakovnega jezika sega v leto 1835, ko sta učitelja na Goriškem začela izobraževati gluhe v slovenskem znakovnem jeziku, na osnovi njunega uspešnega dela je bil leta 1840 v Gorici ustanovljen Zavod za gluhe. Leta 1886 je bil v Šmihelu pri Novem mestu v okviru osnovne šole odprt prvi odprti oddelek za izobraževanje gluhonemih deklic v Sloveniji, ki je deloval do leta 1900, ko je bil v Ljubljani ustanovljen Kranjski ustanovni zavod za gluhoneme. Ta je leta 1905 postal državna ustanova.

Datacija:

druga četrtina 19. stol., 1835

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Slovenija

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **0** X: **0**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

**Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24, 1000 Ljubljana**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00060.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Valerija Škof, 2017

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija, jezikoslovje

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Slovenski znakovni jezik uporabljajo osebe z okvaro sluha v Sloveniji. Samostojno komuniciranje in komuniciranje s pomočjo tolmača jim omogočata enakopravno vključevanje v življenjsko in delovno okolje. Poseben jezik jim pomaga pri izobraževanju in dostopu do informacij. Slovenski znakovni jezik se razlikuje od znakovnega jezika drugih držav in nima enake slovnice kot govorni jezik. Ker se kontinuirano razvija znotraj skupnosti gluhih, ohranja jezikovne razliknosti posameznih območij v Sloveniji in kulturo gluhih. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije od leta 1979 sistematično deluje na področju standardizacije in uveljavitve slovenskega znakovnega jezika. Z razvojem znakovnega jezika se povečuje besedni zaklad gluhih. Slovenski znakovni jezik kot svojstven izraz jezikovne pestrosti evropskega kulturnega prostora krepi kulturno in zgodovinsko zavedanje o jeziku in prispeva k ohranjanju nacionalne in kulturne identitete gluhih v Sloveniji.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitev: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **3.11.2017**

Št.: **Rzd-01-17-00016-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne: **15.12.2021**

Št.: **Rzd-01-21-00044-03**

Razlog: **odprava napak**

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-17-00016-11-01

Datum: 3.11.2017

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00060**

Ime enote: **Slovenski znakovni jezik**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **172**

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

Drenikova 24, 1000 Ljubljana

<http://www.zveza-gns.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Je edini nosilec te enote nesnovne dediščine.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBLJANA (LJUBLJANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **461306**

X: **102697**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00172.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Valerija Škof, 2017

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **3.11.2017**

Številka: **Rzd-01-17-00016-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI